

Aandachtspunten voor de nieuwe beheersovereenkomsten voor weidevogels

De beheersovereenkomsten die in Vlaanderen voor weidevogels worden afgesloten kaderen in het Europees beleid voor Plattelands Ontwikkeling (PDPO III). Deze pakketten worden periodiek vernieuwd, wat terug het geval is volgend jaar. Tijd om eens te reflecteren over de bestaande maatregelen (beperking van beweiden, uitstel van maaien en nestbescherming).

Een gerichte aanpak gebaseerd op potentie én evaluatie

Het sleutelwoord in het weidevogelbeheer is ongetwijfeld maatwerk. Op basis van kennis van het gebied moeten landbouwers gericht worden aangesproken om beheersovereenkomsten af te sluiten, beter dan een aanvraag af te wachten van de landbouwer zelf. Binnen de afgebakende weidevogelgebieden heb je immers mooie, interessante percelen maar evenzeer percelen waarvan je nu reeds weet dat er quasi nooit weidevogels op af zullen komen. Via deze aanpak kun je interessante percelen voor weidevogels onder weidevogelbeheer plaatsen (lees : waar grutto's aanwezig zijn). Aanvraag van landbouwers moeten kritisch worden beoordeeld op basis van de potentie van het perceel én de inventarisaties uit het verleden. Bij het hernieuwen van de beheersovereenkomst is ook een evaluatie op z'n plaats. Waren er de afgelopen vijf jaar (voldoende) weidevogels op het perceel of niet. Een klakkeloos hernieuwen leidt immers tot inefficiëntie van het ganse weidevogelbeheer.

Een goede samenwerking tussen de lokale vogelmannen en de bedrijfsplanner is bij deze gerichte aanpak cruciaal. De vogelaars geven info omtrent de aanwezigheid van weidevogels op de percelen. De bedrijfsplanner moet die info omzetten naar bedrijfsbezoeken bij de landbouwers met het oog op het afsluiten van beheersovereenkomsten. Het is tevens van belang dat de bedrijfsplanner voldoende aandacht besteedt aan het hernieuwen van de overeenkomst of het wegvallen van contracten bij perceelsoverdracht.

Van nestbescherming naar nestopvolging ?

In een ver verleden was het de bedoeling om de nesten manueel te beschermen door ofwel een nestbeschermer over het nest te plaatsen om vertrapping door koeien te vermijden ofwel het nest te markeren zodat bij het maaien het nest kan worden gespaard. In de praktijk werden bij ons nooit nestbeschermers of –markeerders gebruikt en dit om verschillende redenen. Vooral het zoeken naar nesten op zich bleek zeer moeilijk, zeker in een reliëfrijk landschap als de komgronden van Lampernisse. In biljartvlakke percelen kun je wel broedende vogels gade slaan vanuit je auto of verdekt achter een hek of stal. Deze situaties heb je bij ons bijna niet. Bovendien is het zeer arbeidsintensief om nesten te zoeken en de kans op succes is niet gegarandeerd. In plaats van nestbescherming werd bij ons een systeem van nestopvolging uitgevoerd. De medewerker zoekt op de percelen naar territoria van weidevogels (grutto, Kievit, slobbeend etc.) en volgt deze broedparen op. Eens het nest uit is (te beoordelen aan de hand van de alarmering van de vogels) wordt geconcludeerd dat het paar met succes had gebroed. Of de jongen vliegvlug werden, kan meestal niet vastgesteld worden. Het aantal uitvliegende jongen kun je wel beoordelen op het einde van het seizoen wanneer de grutto's zich hergroeperen in het gebied : de juveniele vogels zijn dan perfect detecteerbaar op basis van het onvolwassen kleed tussen de volwassen vogels.

Ook nestopvolging voor pakket maaien

Bij het pakket uitstel van maaien mag de landbouwer niet maaien tot 15 juni. In die veronderstelling was 'nestbescherming' op deze percelen niet nodig aangezien de nesten voldoende beschermd waren door het uitblijven van het maaien. Hierdoor werden deze percelen ook niet opgevolgd door

vrijwilligers en is er dus weinig informatie over de aanwezigheid van weidevogels op deze percelen. Wanneer je geen informatie hebt over het aantal weidevogels op het perceel tijdens de contractduur van vijf jaar, kun je de overeenkomst ook niet beoordelen. Daarom het pleidooi om voor dit pakket ook nestopvolging te voorzien.

Vroegere datum voor einde bemesting

In de huidige pakketten kan er door de landbouwer de ganse maand maart worden bemest. De limietdatum is immers 1 april. Vroeg vogels, kieviten vooral, maar ook grutto's zitten dan reeds met een nest en dreigen dan te verdwijnen onder de mestkar. Daarom wordt de uiterste datum voor het bemesten best vervroegd tot 15 maart.

Flexibele pakketten beweiden

Momenteel mogen er onder het pakket beweiden maximaal twee koeien per hectare in de weide staan en dit tot 15 juni, daarna is er geen enkele beperking. Voor veel landbouwers is dit moeilijk haalbaar in hun bedrijfsvoering meestal door gebrek aan voldoende percelen. Daarom zou het nuttig zou mochten er gradaties zijn in het pakket beweiden. Naast 15 juni kan ook 1 juni of 20 mei naar voren geschoven worden als einddatum. De beperking in het aantal koeien is enkel functioneel als er nesten aanwezig zijn, eens die uit zijn, foerageren de kuikens samen met hun ouders door de (beweide) percelen en is de aanwezigheid van koeien (mest – insecten) zelfs cruciaal voor de opgroei en overleving van de kuikens. Wanneer je de bemestingsdatum vervroegd naar 15 maart dan hebben de weidevogels ruim twee maanden om het eieren uit te broeden. Zelfs een mislukt legsel kan op deze manier nog rechtgezet worden door een vervolgletsel.

Herinrichten van laantjes en poelen ?

De aanwezigheid van een poel in een begraasde weide is zeker een must voor weidevogels. Het zijn vooral de drassige en modderige randen die in trek zijn bij de foeragerende vogels. Laantjes dienen van oudsher om weidepercelen beter te ontwateren. Op het eerste zicht lijkt dit niet bevorderlijk voor weidevogels die eerder baat hebben bij drassige weiden. Door het herinrichten van die laantjes ontstaan wel opnieuw modderige randen aan die laantjes, die voor weidevogels wel interessant zijn. Wanneer je enkele van die heringerichte laantjes niet laat aflopen, kun je terug water houden op je perceel maar hierdoor kom je eerder tot op het volgende aandachtspunt.

Plasdras zetten : een utopie ?

De toekomst zal uitwijzen of het plasdras zetten van een perceel een haalbare kaart is. Hierbij ontvangt de landbouwer een vergoeding om z'n percelen (machinaal) gedeeltelijk onder water te zetten. Wanneer het perceel omgeven is van grachten zou dit in de praktijk haalbaar moeten zijn. Of de landbouwers hiervoor warm zullen lopen is een andere vraag. In dit pakket kunnen we ook gradaties voorzien : dit kan bijvoorbeeld inhouden dat een laagte in het perceel periodiek onder water wordt gezet en de landbouwer hiervoor een vergoeding ontvangt voor het productieverlies.

INBO als coördinator van het monitoringsysteem ?

In Vlaanderen is INBO bevoegd voor het natuuronderzoek. Het zou dan ook logisch zijn mocht deze instelling de taak behartigen om, samen met de vrijwilligers, de beheersovereenkomsten weidevogels te monitoren.

Eénjarige contracten ?

Grutto's zitten niet altijd in percelen met beheersovereenkomst. Om dergelijke gevallen te depaneren zou het wenselijk zijn mochten er éénjarige contracten bestaan die hieraan kunnen verhelpen. Dit vereist natuurlijk een snel optreden tussen de lokale medewerker en de bedrijfsplanner. Er kan bijvoorbeeld een vergoeding worden geboden aan de landbouwer om het maaien uit te stellen of het aantal koeien te beperken, eventueel voor een deel van het perceel.

Kris Degraeve